

شاخص هرش (H. Index): عدالت یا برابری؟: نامه به سردبیر

سردبیر محترم

بیشتر بوده و اهمیت و رجوع نویسندگان به آن را نشان می‌دهد. بحث دیگر این است که فردی ۱۰ مقاله دارد و در هشت مقاله نفر اول است و در دو مقاله دیگر در رتبه‌های بعدی قرار دارد، اما شاخص هرش هر سند را برای تمامی افراد مشارکت کننده در مقاله یکسان در نظر می‌گیرد. مهمترین سوالی که در این شاخص ذهن هر پژوهشگر را به خود درگیر می‌کند این دو موضوع است که آیا این شاخص تفاوتی بین نویسندگان که به ترتیب در یک مقاله نوشته شده و میزان سهم آن‌ها از مقاله دارد؟ و آیا هر بار که مقاله استناد می‌خورد تأثیری در شاخص H برای نویسندگان دارد یا نه؟ رتبه‌بندی افراد و نوشتن اسامی آن‌ها نشان از میزان مشارکت آن‌هاست و لزوماً برابری افراد در نوشتن مقاله را نشان نمی‌دهد، از این رو تعیین سهمی یکسان از استناد برای آن‌ها به دور از عدالت می‌باشد، از این رو با توجه به آنچه گفته شد، جای دو معیار در این شاخص برای عادلانه کردن معیار موردنظر خالی است، ۱- ضریبی برای تعیین رتبه افراد در مقاله و سهم هر کدام در نوشتن و نهایی کردن آن، که می‌تواند برای مشارکت افراد در طرحی مطالعه، جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌ها، تهیه پیش‌نویس مقاله، نظارت بر مطالعه که برای هر کدام بر اساس آنچه رتبه‌بندی افراد در مقاله دارد، تعیین شده و ضریبی در نظر گرفت. افزون بر آن برای هر باری که یک مقاله استناد می‌خورد نیز یک امتیاز یا ضریب اهمیت نیز لازم به نظر می‌رسد تا بتوان شاخص عادلانه‌تری را به دست آورد.

مسعود محمدی: کارشناس ارشد اپیدمیولوژی، گروه پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، ایران.
آدرس نویسنده: کرمانشاه، بلوار شهید شیرودی، خیابان دانشگاه، دانشکده پزشکی، گروه پزشکی اجتماعی.

تلفن: ۰۸۳-۳۴۲۷۴۶۱۸ E-mail: masoud.mohammadi1989@yahoo.com

امروزه با توجه به پژوهش‌ها و مقالات زیادی که در علوم مختلف انجام می‌شود، به‌ویژه چاپ بیشتر این مقالات توسط پژوهشگران دانشگاه‌ها و اعضای هیات علمی آن^۱، توجه به تأثیری که این مقالات بر رتبه‌بندی خود پژوهشگران و دانشگاه‌های آن‌ها گذاشته می‌شود، بسیار دارای اهمیت می‌باشد، چراکه از جمله ملاک‌های مهم رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مراکز علمی و همچنین پژوهشگران آن‌ها، تعداد تولیدات علمی نمایه شده در پایگاه‌های علمی معتبر دنیا و تعداد استناد به این تولیدات است. یکی از مهمترین روش‌های سنجش و ارزیابی پژوهشگران، بهره‌گیری از شیوه‌های مختلف علم‌سنجی با بررسی پایگاه‌های استنادی داده‌ها بوده^۲ که می‌توان شاخص بهبود یافته آن را در ابداع جورج ای هرش (J.E Hirsch) فیزیکدان و مدرس دانشگاه کالیفرنیا در سال ۲۰۰۵ دانست که به نوبه خود شاخص جدیدی برای سنجش کمی و کیفی بروندهای علمی می‌باشد و با نام شاخص هرش (H. Index) معروف است.^۳ شاخص هرش عبارت است از H تعداد مقالات یک نویسنده که حداقل H بار به هر کدام از آن‌ها استناد شده است. سه پایگاه اطلاعاتی معروف وجود دارد که شاخص H را محاسبه می‌کنند، پایگاه‌های Web of Knowledge و Scopus که نیاز به اشتراک دارند و Google Scholar که این کار را به‌صورت رایگان انجام می‌دهد. مهمترین ابزاری که به‌راحتی می‌تواند معیار هرش را برای هر پژوهشگری نشان دهد، استفاده از گوگل اسکولار (شرکت گوگل) می‌باشد.^۳

بر این اساس محاسبه شاخص هرش امکان دارد فرد ۱۰ مقاله داشته و یکی از مقالات او ۲۰ بار استناد خورده باشد، اما سایر مقالات فرد استنادی نخورده‌اند، حال بر اساس محاسبه گوگل اسکولار، شاخص هرش این فرد یک می‌شود، درحالی‌که میزان استناد به آن مقاله

References

1. Mohammadi M. Supportive role of editors and reviewers of scientific journals. *J Shahid Sadoughi Univ Med Sci* 2016;24(2):167-70.
2. Mohammadi M. The importance of magazines and expedite the review process areas: Letters to the Editor. *Tehran Univ Med J* 2016;74(4):303-4.
3. Naderi M. Evaluation of Hirsch Index (H-index) in Rafsanjan University of Medical Sciences in 2015. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2016;15(1):27-36.